

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

7-27 Ağustos 2023

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr

İlim Yayma
Cemiyeti

1951

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

İstanbul'un fethinden kısa bir süre sonra kurulan ve asırlarca Osmanlı medrese sisteminin en yüksek dereceli kurumu olan Fatih Sahn-ı Semân Medreseleri, İslâm ilim geleneğinin ihyasına yönelik üst düzey programların geliştirildiği bir merkez olarak doksan dört sene sonra kapılarını tekrar ilim ve eğitim faaliyetlerine açmıştır.

Bu amaca matuf olarak Güz 2018'de başlatılan Sahn-ı Semân Halkaları programı çerçevesinde, medrese eğitiminin merkezinde yer alan metinlerin tarihteki anlamlarını keşfetmeye ve nasıl klasikleştiklerinin serencamını ortaya koymaya yönelik uzun soluklu çalışmalar yürütülmektedir. İslâm medeniyetinin meselelerini günümüz ilim dünyasının idrâkine yaklaştırmaya ve entelektüel gündemine dâhil etmeye yönelik çalışmaların ikinci adımını Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri oluşturmaktadır.

İlki 2019 Yaz'ında gerçekleştirilen Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri'nin Yaz 2023 döneminde fıkıh, tefsir, hadis, kelâm, felsefe, dil bilimleri, edebiyat, tarih, bilim tarihi ve sanat tarihi gibi farklı alanlarda Arapça, Türkçe ve Farsça kaleme alınmış küçük hacimli ve mesele odaklı bir dizi risâle, uluslararası bir hoca kadrosunun rehberliğinde Türkçe

ve Arapça olarak kısa ve yoğun bir takvim içinde işlenecektir. İslam medeniyetinin teşekkül ve erken klasik dönemlerinde kaleme alınıp şöhret bulmuş eserler yerine, daha ziyade müteahhir dönemde, bir başka ifadeyle İkinci Klasik'te ortaya çıkmış risâleleri merkeze alan bu program, katılımcıların bir yandan kitabiyât bilgilerinin tedris metinlerinin ötesine geçmesini, diğer yandan İslâm ilim geleneğinin gündemlerini en yüksek düzeyde yansıtan telif formu olarak risâlelerle daha yakından tanışmasını hedeflemektedir.

7 Ağustos - 27 Ağustos 2023 tarihleri arasında online olarak gerçekleştirilecek programda katılımcılar istedikleri semineri, diğer seminerlere katılım zorunluluğu olmadan seçebilecektir. Programa katılım için aşığıdaki web adresinde yer alan başvuru formunun doldurulması gerekmektedir. Başvuruda öncelik lisansüstü çalışmalarını sürdüren araştırmacılara verilecek, imkân dâhilinde lisans öğrencilerinin ve bağımsız araştırmacıların başvuruları da değerlendirilecektir. Başvuruların kabul durumu ile ilgili bilgi başvuranların şahsi e-posta adreslerine gönderilecektir.

Başvuru tarihleri: 28 Temmuz – 4 Ağustos 2023

<https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com>

Seminer Hocası**Okunacak Risâle ve Yazarı**

Abdülcebbar Adıgüzel	<i>Risâle fî Mebâdii't-Tefsîr</i> Muhammed b. Mustafa b. Hasen el-Hudarî ed-Dimyâtî eş-Şâfî
Osman Sacid Arı	<i>Şerh-i Kaside-i Hamriyye</i> İsmail Rusûhî Ankaravî
Elif Baga	<i>Kitâbü'l-Îzâh an Usûli Smâati'l-Messâh</i> Abdülkâhir el-Bağdâdî
M. İsmail Bağdatlı	<i>Ta'limü'l-Müteallim fî Tariki't-Teallüm</i> Burhaneddin Zernucî
Osman Bayder	<i>Tuhfetu't-Türk</i> Necmeddin et-Tarsûsî
Muhammed Tâhir Büyükkörükçü	<i>Risâle fî't-Ta'zir</i> Kâfi Hasan el-Akhisârî
İlhami Danış	<i>Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât</i> Zekerîyya Kazvînî
Abdulhamit Dünder	<i>Risâle-i Hüsn-i Hat</i> Kebecizâde Mehmed Vasfî Efendi
Seyit Ali Gülşen	<i>Risâletü Ebî Dâvud ilâ Ehl-i Mekke</i> Ebû Dâvûd es-Sicistânî
Abdurrahman Haraşoğlu	<i>Risale fî Müşâraleti Sahibi'l-Meânî'l-Lügavî</i> İbn Kemâl Paşa

Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
4	Türkçe	7, 8, 9, 10 Ağustos; 12:00-13:30
3	Türkçe	7, 9, 11 Ağustos; 14:00-15:30
5	Türkçe	21, 22, 23, 24, 25 Ağustos; 12:00-13:30
3	Türkçe	8, 15, 22 Ağustos; 14:00-15:30
5	Türkçe	21, 22, 23, 24, 25 Ağustos; 10:00-11:30
1	Arapça	8 Ağustos; 11:00-13:00
3	Türkçe	16, 17, 18 Ağustos; 12:00-13:30
3	Türkçe	21, 23, 25 Ağustos; 18.00-19.30
4	Türkçe	14, 15, 16, 17 Ağustos; 18:00-19:30
2	Arapça	16, 17 Ağustos; 12:00-13:30

Seminer Hocası	Okunacak Risâle ve Yazarı
Abdullah Taha İmamoğlu	<i>Mevhibe-i Bârî Terceme-i Buhârî</i> Ömer Zîyâeddin Dağistânî
Muhammet Ali Koca	<i>Risâle fî Tahkiki 'l-Külliyât</i> Kutbüddin er-Râzî
Harun Kuşlu	<i>el-Fasl beyne Sinâateyi 'n-Nahv ve 'l-Mantuk</i> Yahya bin Adî
Hümeyra Özturan	<i>Peri tön İdiôn Hekastô Pathôn Kai Hamartématôn Tês Psükhês Diagnôsesôs</i> Galen (Câlinûs)
Mehmet Özturan	<i>Vesiletü 'l-Vusûl ilâ Ma 'rifeti 'l-Hamli ve 'l-Mahmûl</i> Müneccimbaşı Ahmed Efendi
Turgay Şafak	<i>Seyrü 'l-İbâd ile 'l-Meâd</i> Senâî-yi Gaznevî
Muhammed Yasir Şahin	<i>Kitabü 'l-Taklîd</i> Ebu'l Meânî İmâmu'l Haremeyn el-Cüveynî
Muhammed Masum Şenburç	<i>el-Muktetaf Mine 'l-âsâr fî İlmi Usûli 'l-âsâr</i> Hasîrizâde Yusuf Zâhir Efendi
Murat Şimşek	<i>Kitâbu 'l-Ferah ve s-Surûr fî Beyâni 'l-Mezâhibi 'l-Erbe 'a</i> Kâfiyecî
Hakan Yılmaz	<i>Târîh-i İbtidâ 'i Âl-i 'Osmân</i> Âşık Paşa
Ali Adem Yörük	<i>Medhal-i İlmi Hukuk</i> Münif Paşa

Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
2	Türkçe	8, 10 Ağustos; 14:00-15:30
5	Türkçe	7, 8, 14, 15, 21 Ağustos; 18:00-19:30
5	Türkçe	21, 22, 23, 24, 25 Ağustos; 12:00-13:30
2	Türkçe	20, 27 Ağustos; 20:00-21:30
2	Türkçe	19, 26 Ağustos; 20:00-21:30
3	Türkçe	8, 10, 15 Ağustos; 18:00-19:30
2	Arapça	26, 27 Ağustos; 12:00-13:30
8	Türkçe	8, 9, 11, 12, 15, 16, 18, 19 Ağustos; 10:00-11:30
3	Türkçe	7, 8, 9 Ağustos; 18:00-19:30
3	Türkçe	12, 19, 26 Ağustos; 17:00-18:30
6	Türkçe	21, 22, 23, 24 Ağustos; 18:00-19:30

**Muhammed b. Mustafa b. Hasen el-Hudarî ed-Dimyâtî
eş-Şâfî (v. 1287/1870)**

Risâle fî Mebâdii't-Tefsîr

Abdülcebbar Adıgüzel

Marmara Üniversitesi

XIX. asır Kahire'sinde Câmîatü'l-Ezher ve el-Medresetü't-Taybersiyye'de çeşitli dersler veren Muhammed el-Hudarî, *Risâle fî Mebâdii't-Tefsîr* isimli risâlesinde Tefsir ilmini mebâdî-i aşere kriterleri çerçevesinde ele almaktadır. Tefsir ilminin mahiyetiyle ilgili tartışmalara katkı sağlayan müellif, müdevven bir ilim olarak Tefsir'i tanımını (had), konusu (mevzu'), gayesi, istimdat ettiği ilimler (müstemid), fazileti, ismi, hükmü, ricâli (vâzı'), ana meseleleri (mesâil) ve diğer ilimler içerisindeki yeri-işlevi (nisbe) olmak üzere on temel prensibi merkeze alarak incelemiştir. Zerkeşî (ö. 794/1392) ve Taşköprîzâde'nin (ö. 968/1561) verdiği klasik bilgilerden istifade etse de Tefsir ilmini ilk defa mebâdî-i aşere kapsamında belirli bir düzen gözeterek konu etmesi, tefsir meseleleriyle ilgili bazı değerlendirme ve tenkitleri risâleyi dikkat çekici kılmaktadır.

Ayrıca Hudarî, sadece on ilke ile sınırlı kalmayıp tefsir-te'vîl ilişkisi, rey tefsiri, Kur'an'ın Kur'an'la tefsiri, Hz. Peygamber'in tefsiri, sahâbe tefsirinin mahiyeti, sahâbe ihtilafları, tâbiûn kavline dair meseleler, tefsir rivayetlerinin sıhhat problemi, müfessirin ihtiyaç duyduğu ilimler, tefsirde mevhibe bilgisinin yeri, zâhir-bâtın ikilemi gibi bazı problematik konular üzerinde durmaktadır. Diğer yandan tefsir ricâli olarak öne çıkan sahabe, tâbiûn ve erken dönem tefsir ulemasıyla birlikte Taberî (ö. 310/923) ve Râzî (ö. 606/1210) gibi farklı paradigmalara sahip müfessirlerin birtakım hususiyetlerinden nahvî, ahbârî ve fikhî tefsir türlerine kadar çeşitli konulara dair bilgilere temas etmiştir. Kısa hacmine rağmen zengin bir içerik sunarak genel bir tefsir panoraması çizen işbu risâlenin tahrir ve tahlili için 4 farklı oturum planlanmaktadır.

- 7 Ağustos 12:00-13:30
- 8 Ağustos 12:00-13:30
- 9 Ağustos 12:00-13:30
- 10 Ağustos 12:00-13:30

* Seminer dili Türkçedir.

İsmail Rusûhî Ankaravî
(v. 1041/1631)

Şerh-i Kaside-i Hamriyye

Osman Sacid Arı

İstanbul Üniversitesi

“Sultanü’l-âşıkîn” lakabı ile meşhur olan Mısırlı sufi şair İbnü’l-Fârız’ın (ö. 632/1235) kasideleri edebiyat ve tasavvuf çevrelerinde geniş bir ilgiye mazhar olmuş ve üzerlerine birçok şerh yazılmıştır. İbnü’l-Fârız’ın şarab övgüsüne dair 41 beyitlik Kasîde-i Hamriyye’si en çok şerhedilen kasidelerindedir. Kasîde-i Hamriyye üzerine Abdurrahman Molla Câmî, Davud-ı Kayserî, İdris-i Bitlisî, İbn Kemal, Abdülganî en-Nablûsî, İsmail Rusûhî Ankaravî, Abdullah Salâhî Uşşâkî gibi isimler tarafından Arapça, Farsça ve Türkçe 20’ye yakın şerh yazılmıştır. İbn Kemal’in şerhi gibi dil ve gramer açıklamalarını merkeze alan şerhler olsa da, Hamriyye şerhlerinin çoğu tasavvufî bir bakış açısı ile kaleme alınmıştır. Eserlerinin sayısı ve muhtevası bakımından Osmanlı tasavvuf literatürünün önemli isimlerinden Mevlevî şeyhi İsmail Rusûhî Ankaravî’nin (ö. 1041/1631) Hamriyye şerhi, hem ayrıntılı dil ve gramer açıklamalarını hem de tasavvufî yorumları ihtiva etmesi bakımından dikkat çekicidir. Seminerde öncelikle Ankaravî’nin şerhinin mukaddimesi, kaynakları ve şerh üslubunun öne çıkan özellikleri üzerinde durulacak, ardından Ankaravî’nin yorumları ile İbnü’l-Fârız’ın beyitlerinin tasavvufî açılımlarına dikkat çekilmeye çalışılacaktır.

- 7 Ağustos 14:00-15:30
- 9 Ağustos 14:00-15:30
- 11 Ağustos 14:00-15:30

* Seminer dili Türkçedir.

Abdülkâhir el-Bağdâdî
(v. 429/1037-38)

Kitâbü'l-Îzâh an Usûli Sınâati'l-Messâh

Elif Baga

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

XI. asrın meşhur fakih ve kelamcısı Abdülkâhir el-Bağdâdî aynı zamanda dikkate değer bir matematikçidir. Şimdiye kadar uygulamalı geometri hakkındaki özeti Kitâb fi'l-misâha ve hesap sistemleriyle ilgili et-Tekmile fi'l-hisâb adlı eserleri ortaya çıkarılmış ve yayımlanmıştır. Ayrıca bundan yaklaşık 50 yıl önce İran'da özel bir kütüphanede Kitâbü'l-Îzâh an Usûli Sınâati'l-Messâh adlı yine uygulamalı geometri sahasındaki bir elyazması kitabı ile Farsça elyazması tercümesi bulunmuş ve birlikte tıpkıbasım yapılmıştır. Ancak bu tıpkıbasım, birkaç kütüphanenin tozlu raflarında kalmış ve Bağdâdî hakkındaki çalışmalarda kullanılmamıştır. Müellif, matematik alanındaki bu üçüncü kitabını eserin girişinde belirttiğine göre iki gerekçe ile kaleme almıştır: Dini hükümleri uygulamada ve devlet yönetiminde ihtiyaç duyulan ölçümlerin uygun biçimde gerçekleştirilebilmesi. Bu seminerde XI. asırda İslam toplumunda temel mühendislik işlerinin gerektirdiği uygulamalı geometri bilgisinin nasıl ortaya konulduğu, Abdülkâhir el-Bağdâdî'nin kaleminden okunmaya çalışılacaktır. Eserin hacmi 85 sayfa olduğundan seminer, genel içerik bilgisi ve tanıtım yapıldıktan sonra seçme bölümler üzerinden icra edilecektir.

- 21 Ağustos 12:00-13:30
- 22 Ağustos 12:00-13:30
- 23 Ağustos 12:00-13:30
- 24 Ağustos 12:00-13:30
- 25 Ağustos 12:00-13:30

* Seminer dili Türkçedir.

Burhaneddin Zernucî
(v. 620/1223)

Ta 'lîmu'l-Müteallim fî Tarîki't-Teallüm

M. İsmail Bağdatlı

İstanbul Üniversitesi

Hayatı hakkında bilgi bulunmayan Zernucî Karahanlılar devri İslâm hukukçularından sayılmaktadır. Vefatından sonra fıkıhçılığında çok eğitimci yönüyle ün kazanmış bir alimdir. Zernucî'yi ilim alemine tanıtan ve günümüze ulaştıran tek eseri *Ta 'lîmu'l-Müteallim fî Tarîki't-Teallüm*'dür. Eserin 593/1196'da kaleme alındığı tahmin edilmektedir. Muhtasar nitelikli bu eser o devirden günümüze kadar İslâm eğitim öğretim konularında faydalanılan bir başyapıt olma özelliği taşımaktadır. Kabîsî'nin *er-Risaletü'l-Mufassala* adlı eserinden sonra İslâm eğitim sahasında en önemli eserlerden biri olmuştur. El yazmalarının ve matbu nüshalarının çokluğu yanında bazı yabancı dillere tercüme edilmiş olması onun değerini göstermektedir. İbn İsmail (10.yy) Sultan III. Murad'ın harem hizmetçilerinin eğitimi için, Nev'î (1599) III. Sultan Murad'ın çocuklarının eğitim-öğretiminin kendine verilmesi sebebi ile bu eseri şerh etmiştir. Bir diğer şerhi ise Osmanpazarî şerhidir (1309/1892). 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Osmanlı Medreselerinde de okutulmuştur.

Zernucî, eserin önsözünde yaşadığı devirdeki ilmî aksaklıkların prensip ve metot hatalarından kaynaklandığını, telif amacının bu olduğunu ve eserine bu sebeple *Ta 'lîmu'l-Müteallim fî Tarîki't-Teallüm* adını verdiğini belirtmiştir.

- 8 Ağustos 14:00 – 15:30
- 15 Ağustos 14:00 – 15:30
- 22 Ağustos 14:00 – 15:30

* Seminer dili Türkçedir.

Necmeddin et-Tarsûsî
(v. 758/1357)

Tuhfetü't-Türk

Osman Bayder

Erciyes Üniversitesi

Döneminin önemli Hanefi fakihlerinden biri olan Necmeddin et-Tarsûsî (ö. 758/1357), *Tuhfetü't-türk* adlı eserinde yöneticilerin; devlet yönetimi ve yargılama konularında takip ve dikkat etmeleri gereken hususlara değinmektedir. İlk olarak yöneticilerin Kureyş kabilesinden olma zorunluluğunun olmadığını ve Türklerin yönetici olmalarının önünde bir engel olmadığını ispatlamaya çalan Tarsûsî sonrasında kadı, vezir, vali gibi görevlilerin atamaları, bunların görev ve sorumlulukları, idarecilere verilen hediyeler, beytûlmalin kullanımı, ganimetlerin taksimi, müsadere, devlete isyan gibi birçok fikhî meseleyi detaylı olarak ele alır. Bunların yanı sıra kale, köprü, cami ve hac yolunun ulaşımına elverişli hale getirilmesi, hacıların gidişlerinin tertip edilmesi gibi konuları da incelemektedir.

Eser boyunca Tarsûsî'nin asıl amacının, Hanefiliğin diğer mezheplerden daha işlevsel olduğunu ispatlamak olduğu sezilmektedir. Tarsûsî bunu ortaya koymak adına fikhin birçok meselesinde Hanefi mezhebine ait hükümleri diğer mezhepler ile karşılaştırmalı olarak ortaya koymuştur. Gerek Tarsûsî'nin bu eseri gerekse birçok farklı müellif tarafından kaleme alınan "Hanefilerin namazda Şafîlere tabi olup olamayacağı" ve "Rüku esnasında elleri kaldırmanın namazı bozup bozmayacağı" isimli risalelerin yazılış amaçlarının ne olduğu, bunların neden belli bir dönemden sonra çoğaldığı, üzerinde durulması önem arz eden konulardır.

- 21 Ağustos 10:00-11:30
- 22 Ağustos 10:00-11:30
- 23 Ağustos 10:00-11:30
- 24 Ağustos 10:00-11:30
- 25 Ağustos 10:00-11:30

* Seminer dili Türkçedir.

Kâfi Hasan el-Akhisârî
(v. 1025/1616)

Risâle fi't-Ta'zîr

Muhammed Tâhir Büyükkörükçü

TDV İslam Araştırmaları Merkezi

Bu risâle, Sadru'sh-Şerîa'nın (v. 747/1346) *Şerhu'l-Vikâye* isimli eserinde hudûd bahisleri altında yer verdiği tazîr mesâiline dair tek bir "mesele"ye açıklama getirme gayretine matuftur.

Müellifin Hanefî Mezhebi külliyatından iktibaslarla had-tazir ilişkisini ictihâdî mesâil dâhilinde incelediği konu; usûlî uzantıları da gözetilerek, Osmanlı Kanunnâmeleri, furû fıkıh müktesebâtı ve dönemin ilmî şartları çerçevesinde anlaşıl-maya çalışılacaktır.

– 8 Ağustos 11:00-13:00

* Seminer dili Türkçedir.

Zekeriyya Kazvîni
(v. 682/1283)

Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât

İlhami Danış

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doğduğu yer olan Kazvin'den erken yaşta ayrılıp Dımaşk'a yerleşen Zekeriyya Kazvîni bu şehirde Muhyiddin-i Arabî ile tanışmıştır. Halife Mu'tasım döneminde Vâsıt ve Hille şehirlerinin kadılık görevini ifa etmiştir. 7 Nisan 1283'te vefat eden Kazvîni Bağdat'a defnedilmiştir. Yaşadığı coğrafya olan İran, Irak ve Şam bölgeleri dışına çıkmayan Zekeriyya Kazvîni'nin coğrafya alanındaki eserleri daha çok kitabi kaynaklara dayanmaktadır.

Zekeriyya Kazvîni'nin en çok bilinen ve meşhur olan eseri *Acâibü'l-mahlûkât ve garâibü'l-mevcûdât*'tır. Bu eser acâib literatürün ana unsuru olarak kabul edilmektedir. Muhtevası ve minyatürleri ile bu literatürün en değerli örneğini oluşturmaktadır. Arapça telif edilen eser dört "mukaddime", iki "makale" ve bir "hâtime" üzerine tertip edilmiştir. Mukaddimelerin birincisinde acâibin izahı, ikincisinde mahlûkâtın taksimi, üçüncüsünde garîb kelimesinin mânaları, dördüncüsünde ise mevcûdatın taksimi bulunmaktadır. Birinci makalede ulviyyât (ayüstü âlemi) ile ilgili bilgiler yer alır. İkinci makalede süfliyyât (ayaltı âlemi) ile ilgili bilgiler yer alır. Eser, Farsça ve Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

- 16 Ağustos 12:00-13:30
- 17 Ağustos 12:00-13:30
- 18 Ağustos 12:00-13:30

* Seminer dili Türkçedir.

Kebecizâde Mehmed Vasfî Efendi
(v. 1247/1831)

Risâle-i Hüsn-i Hat

Abdulhamit Dündar

Izmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Şehzadelîği döneminde Sultan II. Mahmud'a mektup yoluyla meşk ettiren Kebecizâde Mehmed Vasfî Efendi'nin bu risalesinde sülûs ve muhakkak yazı türlerinin ayrı ve bitişik yazımında uyulması gereken kural ve kaideler açıklanmaktadır. Risale her ne kadar müfredat ve mürekkebat bölümleri itibarıyla geleneksel meşk murakkalarıyla aynı plana sahip olsa da muhakkak ve sülûs yazı arasındaki farkı her bir harf özelinde ele alması, harflerin birden farklı yazılış biçim ve ölçülerini vermesi, aynı harfin farklı formlarına verilen isimleri açıklaması ve izah ettiği harflerin isim ve ölçülerinin uygulamalı misallerini derkenarda göstermesiyle benzerlerinden ayrılmaktadır. Türünün nadir örneği kabul edilen bu risale, hüsn-i hat talimini ananevi olarak bizzat hocadan meşk etme geleneğine alternatif bir uzaktan eğitim imkânı sunmaktadır. Risale ayrıca hat sanatı ıstılahlarını uygulamalı örnekler üzerinden öğrenmek isteyen hüsn-i hat talebeleri ve sanat meraklıları için ayrı bir önemi haizdir.

- 21 Ağustos 18.00-19.30
- 23 Ağustos 18.00-19.30
- 25 Ağustos 18.00-19.30

* Seminer dili Türkçedir.

Ebû Dâvûd es-Sicistânî
(v. 275/889)

Risâletü Ebî Dâvud ilâ Ehl-i Mekke

Seyit Ali Gülşen
İstanbul Üniversitesi

Hicrî üçüncü asrın önemli muhaddislerinden Ebû Dâvûd tasnif ettiği *Sünen* hakkında bilgi isteyen Mekke alimlerine eserini tanıtıcı mahiyette bir mektup kaleme almıştır. Bu risale *Sünen*'in mahiyeti yanında yaşadığı dönemin hadis birikimi hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Ebû Dâvûd bu risalesine, *Sünen*'de yer verdiği hadislerin sıhhat durumlarını ve telif yöntemini zikrederek başlamaktadır. Daha sonra hicrî ikinci ve üçüncü asırda kaleme alınan eserlerin metod değişimini aktaran yazar bu farklılıkların kendi eserindeki yansımalarına işarette bulunmaktadır.

Risalenin en önemli yönlerinden biri, sonraki dönemde çeşitli yorumlara vesile olmuş “salih” kavramının müellif tarafından kaydedilmesidir. Zira ilgili kavram sonraki dönemlerde farklı şekillerde tarif edilmiş ve bu tariflere göre *Sünen*'deki hadisler hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Ebû Dâvûd'un *Sünen*'i hakkındaki şahsî yorumlarının da yer aldığı bu risale müellifin eserine güvenini göstermesi açısından özel bir değere sahiptir. Zira müellife göre *Sünen*, Hz. Peygamber'den güvenilir yollarla gelen bütün sünnet bilgisini ihtiva etmektedir. Öte yandan sahih olmayan rivayetlere de yer verdiğini belirten müellif bunları hangi gerekçeyle eserine aldığını da aktarırken dönemin ilmî yaklaşımlarına da temas etmektedir. Son olarak eserdeki hadislerin sayısı hakkında bilgi veren Ebû Dâvûd kitabının ahkâm hadisleri ile sınırlı olduğunu vurgulamaktadır.

- 14 Ağustos 18:00-19:30
- 15 Ağustos 18:00-19:30
- 16 Ağustos 18:00-19:30
- 17 Ağustos 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

ابن كمال باشا
(ت. 1534/940)

رسالة في مشاركة صاحب المعاني اللغوي

عبد الرحمن الحرش
الباحث في علم التفسير

تقع في الجزء الرابع من رسائله المنشورة في دار اللباب بتحقيق الأستاذ ماهر أديب حبوش، وتقع الرسالة في قرابة اثنتي عشرة صفحة، وقد عرف فيها محققها الرسالة بين يدي تحقيقها بقوله: إن المؤلف رحمه الله بين في هذه الرسالة الفرق بين المشتغل بعلم المعاني واللغوي فذكر تعريف كل منهما، وذكر من خلال التفريق بينهما بأن صاحب المعاني يبحث عن مفردات الألفاظ من جهة فصاحتها وعدم فصاحتها وحسنها وقبحها واللغوي يبحث عنها من جهة مادتها في علم متن اللغة ومن جهة هيئتها في علم الصرف ومن جهة نسبة بعضها إلى بعض بالأصالة والفرعية في علم الاشتقاق، وبأن النحوي يبحث عن المركبات من جهة هيئاتها التركيبية صحة وفسادا ودلالة تلك الهيئات على معانيها الوضعية على وجه السداد وصاحب المعاني يبحث عنها من جهة حسن النظم المعبر عنه بالفصاحة في التركيب وقبحه، والرسالة عموما تلقي الضوء على ما يسمى التمايز والتداخل بين العلوم.

- ١٦ أغسطس 12:00-13:30

- ١٧ أغسطس 12:00-13:30

Ömer Zîyâeddin Dağıstânî
(v. 1920)

Mevhibe-i Bârî Terceme-i Buhârî

Abdullah Taha İmamoğlu

Trakya Üniversitesi

Mevhibe-i Bârî terceme-i Buhârî başlıklı bu risale on altı sayfadan müteşekkil olup, Matbaa-i Osmaniye’de 1327/1909 yılında neşredilmiştir. Risalenin müellifi Ömer Zîyâeddin Dağıstânî (ö. 1920) bu eseri İstanbul’da mukîm iken yazmıştır. Sultan II. Abdülhamid’e olan bağlılığını eserin başındaki ifadelerle ortaya koyan yazar, risalenin girişinde Buhârî-yi şerîf’i okuma adabına işaret etmekte ve “her bir hadis-i şerîfi mezâhib-i erbaaya tevfikân mehmâ emken şerh ve izah etmeye” çalışmaktadır. Risalenin aslında Dağıstânî’nin Sahih-i Buhari’nin ilk kitabı olan Bed’ü’l-vahy bölümünün tercümesi ve tamamlanamamış bir şerhi olduğu düşünülebilir. Bu okuma grubu vesilesiyle Osmanlı ulemasının İslamî ilimlerin en önemli kaynak eserlerinden birisi olan el-Câmiu’s-sahîh üzerine yaptığı bu nakıs şerhe dikkat çekilmiş olacaktır. Ayrıca Dağıstânî’nin günün siyasi koşullarının onun hadisçiliğine tesirini gösteren bazı hususlara da bu vesileyle temas edilecektir.

– 8 Ağustos 14:00-15:30

– 10 Ağustos 14:00-15:30

* Seminer dili Türkçedir.

Kutbüddin er-Râzî
(v. 766/1365)

Risâle fî Tahkîki 'l-Küllîyyât

Muhammet Ali Koca

Yalova Üniversitesi

Adudüddin el-Îcî, Şemseddin el-İsfahânî, Kutbüddin eş-Şîrâzî ve Allâme Hillî gibi döneminin önde gelen isimlerine talebelik yapmış ve mantık ve metafizik sahasında temayüz etmiş bir âlim olan Kutbüddin er-Râzî bu risalede tümeller sorununu hem varlık hem de bilgi açısından inceler. Diğer bir ifadeyle tümelin hem dışta hem de zihinde bulunuşunun keyfiyetini soruşturur. Bu bağlamda onun bu risalede şu üç soruya İbn Sînâcî gelenek içerisinde çözüm bulma arayışı içerisinde olduğu söylenebilir:

(i) Dıştaki fertlerden intizâ edilerek zihnimizde meydana gelen kavramların/tümellerin dışta birden fazla fertte ortak olarak bulunuşunun (iştirâk) anlamı nedir? Diğer bir ifadeyle doğal tümel dışta bulunur mu? Bulunursa bunun keyfiyeti nedir?

(ii) Dış dünyadaki fertlerden intizâ ederek zihnimizde meydana gelen o kavramlar o fertlerle nasıl örtüşür (mutâbakat)? Daha açık bir ifadeyle tümellik nedir ve zihnimizdeki kavramlar tikel bir nefiste buldukları halde gerçek anlamda tümellikle nasıl nitelenebilmektedir?

(iii) Nesnelerin dıştaki parçaları ile zihindeki parçaları arasında nasıl bir ilişki vardır? Soruyu biraz daha açacak olursak nesnelerin mahiyetinin haricî parçaları olan madde ve suret ile zihnî parçaları olan cins ve fasıl arasında nasıl bir ilişki vardır? Zihnî parçalar tam olarak neye “o odur” şeklinde müvâtaatla yüklem olmaktadır?

Söz konusu risale bu sorulara getirdiği çözümler itibariyle Seyyid Şerîf el-Cürçânî ve Sa‘deddin et-Teftâzânî gibi kendisinden sonraki kelâm-felsefe geleneğinin zirve isimlerini derinden etkilemiştir.

- 7 Ağustos 18:00-19:30 – 15 Ağustos 18:00-19:30
- 8 Ağustos 18:00-19:30 – 21 Ağustos 18:00-19:30
- 14 Ağustos 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

Yahya bin Adî (v. 364/975)

el-Fasl beyne Sînâateyi 'n-Nahv ve 'l-Mantık

Harun Kuşlu

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Mantık İslam dünyasına intikalinin hemen akabinde yine kendisi gibi bir alet ilmi olan nahiv ilminin temsilcilerinin dikkatini çekmiş ve onların eleştirilerine konu olmuştur. Mantıkçı Ebû Bîşr Mettâ (ö. 328/940) ile nahivci Ebû Saîd es-Sîrâfî (ö. 368/979) arasında cereyan eden tartışma bu gerilimin neticesinde ortaya çıkmıştır. Ancak bu tartışma her iki disiplinin de gelişimini etkilemiştir. Bir yandan mantıkçıların kendi uğraş alanlarını nahivden ayırt etmek için çeşitli ayırımlar ortaya koyması; öte yandan nahivcilerin, ıstılahı ve alt disiplinleri itibariyle nahvin muhtevasına mantıksal unsurları dahil etmesi ivme kazanmıştır.

Mantıkçılar arasında bu gerilimin neticesinde ortaya çıkan metinlerden birisi Mettâ'nın öğrencisi Yahya ibn Adî'nin kaleme almış olduğu "Nahivle Mantık Arasındaki Fark" risalesidir. Bu risale konuları ve gayeleri bakımından mantıkla nahvi tanımlayıp birbirinden ayrı alanlar olarak sunmak için yazılmıştır. İbn Adî risalede lafızlarla anlamların nahivde ve mantıkta farklı cihetlerden ele alındığını göstermek istemiş, bunu yapmak adına her iki unsurdaki çeşitli kademelerin olduğunu iddia ederek mantıkçıların lafız ve anlamları nahivcilerden farklı bir seviyede ele aldıklarını öne sürmüştür. Netice olarak mantıkçıların, anlamları kendi içinde tasnif ettikleri, zamanla "birincil anlamlar" ve "ikincil anlamlar" gibi daha gelişmiş bir iddiaya yöneldikleri görülür. Söz konusu risale nahiv-mantık tartışmasının ilk aşamasından İbn Sînâ'nın (ö. 428/1037) "mantığın konusunun ikinci anlamlar" olduğu iddiasını ortaya attığı sürece kadarki ara dönemde Bağdat Okulu filozoflarının konumunu gösteren bir eser olarak görülebilir.

- 21 Ağustos 12:00-13:30
- 22 Ağustos 12:00-13:30
- 23 Ağustos 12:00-13:30
- 24 Ağustos 12:00-13:30
- 25 Ağustos 12:00-13:30

* Seminer dili Türkçedir.

Galen (Câlinûs)
(MS. 216)

*Ruhun Duygulanımlarının ve Hatalarının
Teşhis ve Tedavisi*

*(Peri tôn İdiôn Hekastô Pathôn Kai
Hamartêmatôn Tês Psükhês Diagnôsesôs)*
(Keyfe yete 'arrafü' l-insân zunûbehû ve 'uyûbehû)

Hümeyra Özturan

Marmara Üniversitesi

Milattan sonra tahminen 129-216 yılları arasında Roma İmparatorluğu'nda yaşamış olan tabip-filozof Galen, Antik Yunan'dan tevarüs eden felsefe anlayışıyla kendi tabiplik tecrübesini mezcettiği özgün bir insan ve doğa tasavvuru sunar. Bu tasavvur, insanın bedensel varlığını ve etkilerini ahlâk tartışmalarına soktuğu yeni bir yaklaşımla ahlâk felsefesine de sirayet eder. *Ruhun Duygulanımlarının ve Hatalarının Teşhis ve Tedavisi* isimli risalesinde Galen, kendisine has ahlak yaklaşımının normatif boyutlarını ortaya koymaktadır. Bu risalenin İslam düşüncesi bakımından önemi, risalenin klasik dönemde Arapçaya tercüme edilmiş olup, başta Ebubekir Zekeriyâ er-Râzî ve İbn Miskeveyh olmak üzere İslâm ahlâk düşünürlerince okunmuş olmasıdır. İslâm ahlâk düşünürleri bu risaleyi okumuş, ona referansta bulunmuş ve kimi yerde ondaki bazı görüşleri reddetmiştir. Bu arka planla iki oturumda okunacak risale özelinde Galen'e, ahlâktaki doğalcı yaklaşımlara ve İslâm ahlâk düşünürlerinin Yunan kaynakları kullanımındaki hassasiyetlerine değinilmeye çalışılacaktır.

- 20 Ağustos 20:00-21:30
- 27 Ağustos 20:00-21:30

* Seminer dili Türkçedir.

Müneccimbaşı Ahmed Efendi
(v. 1113/1702)

Vesîletü'l-Vusûl ilâ Ma'rifeti'l-Haml ve'l-Mahmûl

Mehmet Özturan
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Müneccimbaşı Ahmed Efendi (v. 1113/1702) 17. yüzyıl Osmanlı bilginlerindedir. Kaynaklarda 1041/1631 yılı civarında Selânik'te doğduğu kaydedilir. İlm-i nücûmdaki otoritesinden ve uzun süre bulunduğu bu makamdan dolayı ismi, genelde Münecimbaşı veya Müneccim unvanı/lakabı ile birlikte zikredilmiştir. Ahmed Efendi daha çok Câmi'ü'd-düvel veya Münecimbaşı Tarihi olarak bilinen eseriyle meşhur olmuş olsa da belagat, tefsir, ahlak, aritmetik, hendese, müzik, hikmet, tıp, mantık alanlarında birçok eser kaleme almış bir hezârfendir. 29 Ramazan 1113/27 Şubat 1702 tarihinde Mekke'de vefat eden Ahmed Efendi, vefatından yaklaşık bir yıl önce 26 Rebiülahir 1112/10 Ekim 1700 tarihinde Tâif'te yüklemlemenin (haml) doğasına ilişkin *Vesîletü'l-vusûl ilâ ma'rifeti'l-hamlî ve'l-mahmûl* adlı eseri yazmıştır. Eser, İslam düşüncesinde bildiğimiz kadarıyla konuyla ilgili ilk ve en kapsamlı metin olup Münecimbaşı'nın son eseridir.

Risale Günleri'nde iki oturum süresi içinde Münecimbaşı Ahmed Efendi'nin *Vesîletü'l-vusûl ilâ ma'rifeti'l-hamlî ve'l-mahmûl* adlı eserinden hareketle bir önermenin nasıl kurulduğuna ilişkin görüşlerini ele alacağız. Önermenin birliği sorunu dil ve mantık felsefesinin günümüzde de tartışılmaya devam eden önemli bir sorundur. Önerme, birbirinden farklı şeylerden oluşan bir 'çok'luk içerir. Konu ve yüklem, müstakil olarak birer nesne veya kavram olsalar da birbirinden farklı nesne ve kavramlardan oluşmalıdır. Tüm bu farklı ve çoklu yapısına rağmen karşımızda bütünlüklü birliğe sahip 'bir' önerme olması nasıl açıklanabilir? Diğer bir ifadeyle çokluktan birliğe geçiş veya çoktan birliğin elde edişi önerme özelinde nasıl izah edilebilir? Önerme, nasıl birliğini kurarak benim 'bir önerme' diye kendisinden bahsetmemi mümkün kılmıştır? Bu soruları kapsayacak şekilde ilgili risaleden önemli pasajları okuyarak tahlil etmeye çalışacağız.

- 19 Ağustos 20:00-21:30
- 26 Ağustos 20:00-21:30

* Seminer dili Türkçedir.

Senâî-yi Gaznevî
(v. 525/1131 [?])

Seyrû'l İbâd ile'l Meâd

Turgay Şafak

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Seyrû'l İbâd ile'l Meâd, Tasavvufî-ahlakî mesnevî türünün ilk örneğini kaleme almış olan Senâî'nin daha felsefî bir içeriğe sahip olan 714 beyitten oluşan kısa bir mesnevisidir. 28 bölüme ayrılan eser Serahs kadısı Muhammed b. Mansur es-Serahsî adına yazılmıştır. Eser ruhun manevî yolculuğunu maddî aleme taallukundan ruhlar alemine dönüşünü anlatır. Yani insanın manevî yolculuğunu alegorik bir dille anlatmıştır.

- 8 Ağustos 18:00-19:30
- 10 Ağustos 18:00-19:30
- 15 Ağustos 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

أبو المعالي إمام الحرمين الجويني
(ت. 478/1085)

كتاب التقليد

محمد شاهين

مركز البحوث الإسلامية - جامعة توبينجن

هذه الرسالة الموجزة تتعرض إلى أحد مسألتين طالما شغلنا أهل العلم من قديم، وهما الاجتهاد والتقليد، وقد تناول الإمام الجويني مسألة الاجتهاد في رسالة موجزة كذلك. وأما مسألة التقليد فهي المسألة التي تناولها الإمام الجويني في الرسالة التي بين أيدينا. يتعرض الإمام الجويني في هذه الرسالة إلى تعريف التقليد وحقيقته، ويناقش جواز التقليد في الأصول وعدمه. كما يتعرض لحكم تقليد قول الصحابي. ثم يتعرض لصفات من يحل الفتوى والاجتهاد، وصفات المجتهد والمستفتي. ويتعرض كذلك مسألة تقليد المفضول، وعدم وجود المجتهد، ومسألة الحظر والإباحة قبل ورود السمع.

ولا يخفى على الناظر أهمية الرسالة وأهمية مؤلفها، فقد كتبت في مرحلة متقدمة، ثم تتابع بعد ذلك العديد من المؤلفين بتناول هذه الموضوع منهم ابن أبي العز، والقونوي، والمناوي، ورحمة الله السندي، والسجلماسي، والفضالي، ومرعي الكرمي، وغيرهم.

٢٦ أغسطس 12:00-13:30 -

٢٧ أغسطس 12:00-13:30 -

* Seminer dili Arapçadır.

Hasîrîzâde Yusuf Zâhir Efendi
(v. 1956)

el-Muktetaf mine 'l-Âsâr fî İlmi Usûli 'l-Âsâr

Muhammed Masum Şenburç

TDV İslam Araştırmaları Merkezi

el-Muktetaf mine 'l-âsâr fî ilmi usûli 'l-âsâr, Şeyh Yusuf Zâhir Efendi (Hasırcıoğlu, 1883-1956) tarafından Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış tam bir hadis usulü eseridir. Yusuf Zâhir Efendi, Sa‘diyye meşâyihinden, dönemin Meclis-i Meşâyih reisi Hasîrîzâde Elîf Efendi’nin (1850-1927) büyük oğludur ve aynı zamanda müderris, muallim, müstensih ve hafızıkütüp vasıflarına sahiptir. Daha sonra yazılmış hadis usulü eserlerinin kâhir ekseriyetinde olduğu gibi, bu çalışma üzerinde de İbn Hacer el-Askalânî’nin *Nuhbetü 'l-fiker*’inin etkisi görülmektedir. İki nüshası bulunan eserin Süleymaniye Kütüphanesi Sütlüce Dergâhı-Elif Efendi bölümündeki (nr. 5) ilk nüshası müsvedde niteliğindedir. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi’nde bulunan (nr. 7616) diğer nüsha ise son hâli verilerek temize çekilmiş bir nüsha (mübeyyaza) hüviyeti taşımaktadır. Müellifi tarafından son dönem Mevlevî şeyhlerinden Veled Çelebi’ye (İzbudak, 1869-1953) hediye olarak takdim edilen bu ikinci nüsha yirmi varaktır ve bizzat Yusuf Zâhir Efendi tarafından rik‘a hattıyla istinsah edilmiştir. Dersimizde işbu nüsha takip edilerek hem muhtasar bir hadis usulü okunmuş olacak hem de son dönemde Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış bir eserin diline vukuf kesp edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca bir taraftan Rik‘a hattıyla kaleme alınmış bir yazmadan ders takibi zevk ve tecrübe edilirken diğer taraftan Osmanlı’dan Cumhuriyet’e intikal etmiş bir tarikat şeyhinin haiz olduğu birikim, derinlik ve yüksek seviye hakkında fikir edinme imkânı bulunacaktır.

– 08 Ağustos 10:00-11:30	– 15 Ağustos 10:00-11:30
– 09 Ağustos 10:00-11:30	– 16 Ağustos 10:00-11:30
– 11 Ağustos 10:00-11:30	– 18 Ağustos 10:00-11:30
– 12 Ağustos 10:00-11:30	– 19 Ağustos 10:00-11:30

* Seminer dili Türkçedir.

Kâfiyecî
(v. 879/1474)

Kitâbu 'l-Ferah ve 's-Surûr fî Beyâni 'l-Mezâhibi 'l-Erba 'a

Murat Şimşek
Marmara Üniversitesi

Bilim dalı olarak fıkıh ile kurumsal bir yapı olarak mezhep arasındaki ilişki nedir? Kanaatimizce mezhep, fıkıh biliminin te-ori, ilke ve uygulama sahasındaki mekanizması veya müesses yapısıdır. Fıkıh, metodolojik üretim işlevini mezhep denen mekanizmalar içerisinde gerçekleştirir. Her ne kadar mezhep özü itibariyle maksut olmasa da sonucu/mûcebi itibariyle maksuttur. Bu durum meyvenin ağaca nispeti gibidir. Genel olarak bakıldığında sahih şer'î amel özel bir delilin sonucu elde edilmiştir. Ancak bu amelin ortaya çıkışına derinlemesine vakıf olmanın yolu mezhep ilmini bilmekten geçer. Bir anlamda bu delil ile mezhep arasındaki ilişki fıkıh usulü ilminin fûru fıkha nispetine benzemektedir. Dolayısıyla mezhep bilgisi müntesibi için bir ölçü (mi'yâr) ve kanun olur. Ona müracaat ettiğinde şüphe ile ortadan kalkmayacak bir inanca sahip olur. Mezhep, Allah'ın hükmünü daha doğru, daha tutarlı ve daha ikna edici bir şekilde insanlara ulaştıran vazgeçilemez bir vasıta rolündedir. Sahabeden başlayarak Kur'ân ve sünneti kurucu metinler olarak kabul edip onlar etrafına bütün ihtimalleri değerlendirip icmâ, kıyas ve içtihatlarla bir örgü yapılmıştır. Kurucu ictihâd döneminde bu örgü daha da sıklaştırılarak ana metinler muhafaza altına alınmıştır. Mesela Ebû Hanîfe ve ashâbı tarafından ortaya konan temel fıkıh argümanları ardından gelen talebeleri tarafından *zâhirî 'r-rivâye* adıyla asıl yapılmış (mesâilü'l-usûl), artık yeni olaylara yönelik çözümlere *nevâdir* adı verilerek bir alan açılmıştır. Ardından ise *nevâzil* ve *vâkıat* ile daha önceki örgünün etrafını saran ve o birikimi kendine asıl olarak kabul eden bir alan fûru fıkıhın devamlılığını sağlamıştır. Mezhep bilim dalı olarak görüldüğü takdirde teorik (nazarî) değil, pratik (amelî) bir bilim dalı olarak görülmelidir. Bu durumda mezhep doğrudan fıkıh üretiminin yapıldığı bir mekanizma kabul edilir.

- 7 Ağustos 18:00-19:30
- 8 Ağustos 18:00-19:30
- 9 Ağustos 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

Âşık Paşa
(v. 733/1332)

Târîh-i İbtidâ'-i Âl-i 'Osmân

Hakan Yılmaz

Marmara Üniversitesi

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde tarih yazımının mevcut olup-olmadığı konusu yakın zamana kadar spekülâtif birtakım iddia ve yorumların gölgesinde kalmış; ilk Osmanlıların devlet geleneğinden yoksun, kökten göçebe bir topluluk oldukları yanılgısı, araştırmacıları bu dönemde tarih yazımının mevcut olamayacağı sabit fikrine odaklandırmıştır.

Ne var ki XV-XVI. yy. kütüphane defterleri, Osmanlı kronikleri ve onlarla yakın ilişki içindeki diğer eserlerde yer alan mühim atıflarla, günümüze kadar ulaşan kimi özgün metinlerin varlığı; Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gâzî'nin istiklâlîni ilânının hemen ardından, Selçuklu tarih yazım geleneğini takiben kısa monografiler ve tarihçeler kaleme alınmaya başladığını net olarak ortaya çıkarmıştır.

İşte 12-26 Ağustos tarihleri arasında üç oturum halinde düzenlenecek olan 'Âşık Paşa ve İbtidâ'-i Âl-i 'Osmân başlıklı risâle okumalarında, bu ilk dönem tarih yazımının en ilginç örneklerinden biri olan 'Âşık Paşa'nın kısa tarihçe metninin üzerinde ilk kez durularak; eserin dili, formu, yazım tekniği, terminolojisi, içeriği ve sonraki Osmanlı kronikleriyle ilişkisi bilimsel yöntemler ışığında ele alınacaktır.

- 12 Ağustos 16:00-17.30
- 19 Ağustos 16:00-17.30
- 26 Ağustos 16:00-17.30

* Seminer dili Türkçedir.

Münif Paşa (v. 1910)

Medhal-i İlm-i Hukuk

Ali Adem Yörük
İstanbul Üniversitesi

Münif Paşa, Tanzimat dönemi devlet adamları arasında medeniyet, ilerleme/kalkınma, bilim, yeni eğitim, siyasi-hukuki dönüşüm gibi ana yönelişleri faaliyet ve eserleriyle tek başına temsil edebilecek nadir şahsiyetlerden biridir. Tahsil hayatını Antep, Kahire ve Şam'da geçirdi. Avrupaî fikirlerin Türkiye'ye giriş kanallarından ve zihniyet dönüşümünün yaşandığı mühim merkezlerden biri olan Tercüme Odası'nda görev aldı. Hâmisi Ahmed Kemal Paşa'nın maiyetinde Berlin'e gitti, Berlin Üniversitesi'nde felsefe, doğa bilimleri, hukuk ve iktisat alanlarında dersler takip etti. İstanbul'a döndükten sonra resmî görevlerin yanı sıra tercüme ile telif arasında gidip gelerek yoğun bir yayın faaliyetine girişti. Kariyerinin zirvesi olarak değerlendirilebilecek Maarif nazırlığına II. Abdülhamid'in ilk saltanat yıllarında atandı, peşi sıra vezir oldu. 1880'lerde Mekteb-i Hukuk hocalığı vesilesiyle yazı hayatında yeni bir dönem başladı. Mekteb-i Hukuk'ta medhal-i ilm-i hukuk, hikmet-i hukuk, Türkçe mantık, medhal-i ilm-i hikmet, (felsefeden/ilm-i hikmetten) ilm-i ruh/ilmü'n-nefs/marifetü'n-nefs ve ilm-i ahlâk, ilm-i servet ve istatistik, edebiyat ve belagat dersleri verdi. Medhal-i İlm-i Hukuk ve Hikmet-i Hukuk ders kitapları, Türkiye'de bu alanlarda kaleme alınmış ilk kitaplardır. Dört oturumda medhal-i ilm-i hukuk dersi ve ders kitabı tanıtılacak, seçilmiş pasajlar üzerinden kitabın model alınan kaynak eserle ilişkisi ve bu çerçevede Münif Paşa'nın kaynak metni takip etme ve ondan ayırışma yönündeki tasarrufları tartışılacaktır.

- 21 Ağustos 18:00-19:30
- 22 Ağustos 18:00-19:30
- 23 Ağustos 18:00-19:30
- 24 Ağustos 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

Notlar

A large, vertically oriented, rounded rectangular area with a light yellow background and a thin blue border. It contains 25 horizontal blue lines for writing.

FATİH SAHN-İ SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

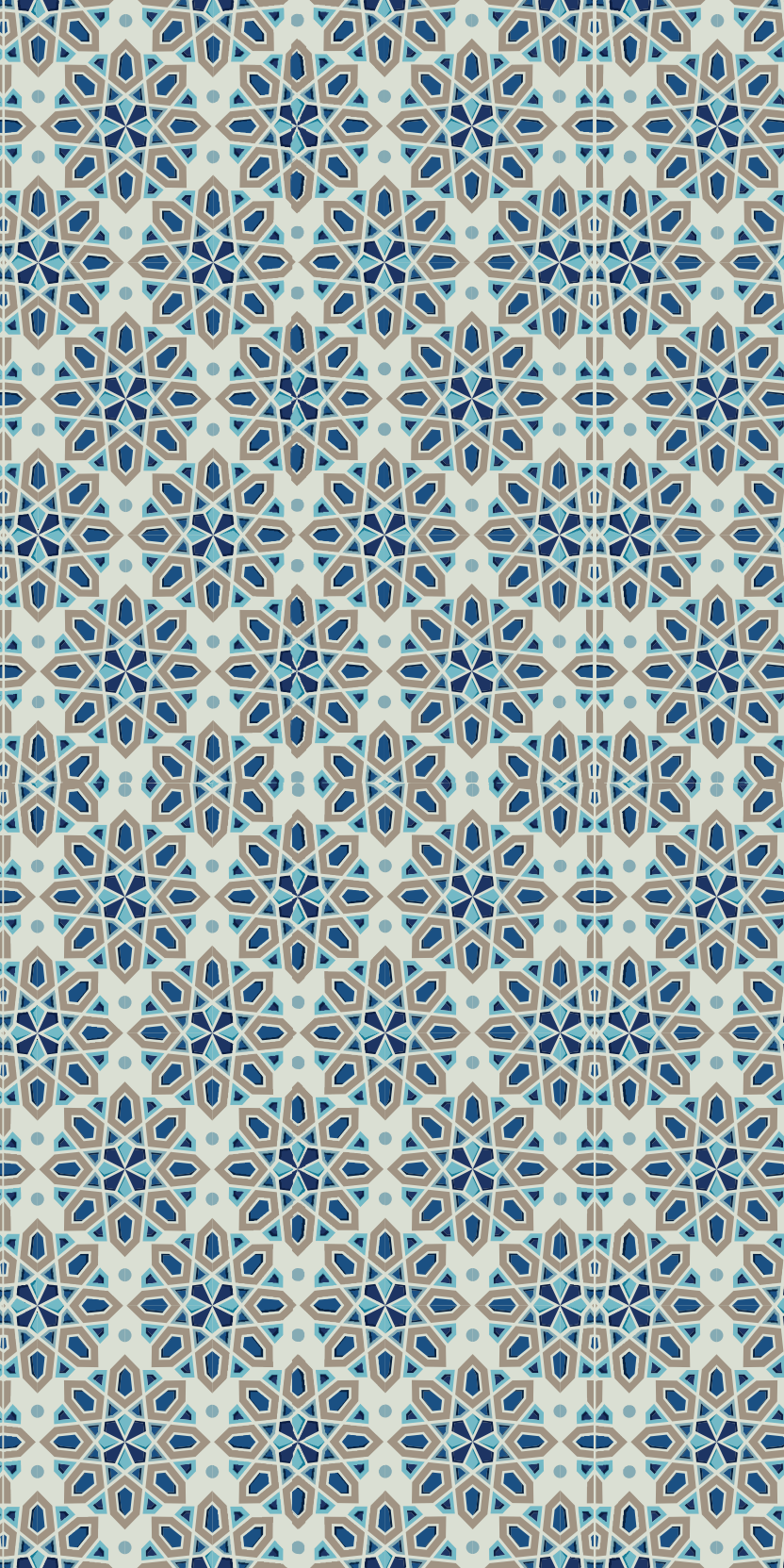

İslam ilim geleneğinin tanıtımını, öğretimini ve çeşitli boyutlarıyla derinlemesine araştırılmasını amaç edinen Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi, İlim Yayma Cemiyeti bünyesinde 2018 güzünde faaliyetlerine başlamıştır.

Fatih Camii Külliyesi'nin Bahr-ı Sefid (Akdeniz) Medreseleri'nde faaliyet gösteren Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin kuruluş gayesi üç noktaya odaklanmıştır:

- ❁ İslam ilim geleneğini merkeze alarak eğitim programları, kurslar, seminerler ve ilmî toplantılar düzenlemek, eğitim malzemeleri hazırlamak
- ❁ İslam ilim geleneğine dair akademik araştırma ve toplumsal bilinirlik seviyesinin yükselmesine katkıda bulunmak üzere projeler yürütmek
- ❁ İslam medeniyeti bünyesinde gelişen farklı ilim geleneklerinin kurumsal tarihi ve özellikle Osmanlı medreseleri hakkında özgün bilgi üretiminde bulunmak

Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için <https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com/>

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

Başvuru Tarihleri

**29 Temmuz
4 Ağustos 2023**

*"Program
çevrimiçi icra edilecektir"*

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr